

LPDM

Literatura intencionální – psaná pro děti x neintencionální – není původně pro děti, děti si ji přivlastnily

Četba mládeže – int.+ neint.

Světová literatura pro mládež

= výběr z děl jednotlivých nár. literatur, která mají schopnost plnohodnotně fungovat i v jiném národním kontextu + požadavek kvality

Koncepce: aditivní = staví vedle sebe jednotlivé nár. literatury

Výběrová = výběr nejlepších autorů, děl a lit. technik jednotlivých národních literatur

Vývojová = studuje lit. jevy, mezi nimiž jsou vztahy a souvislosti (např. vývoj žánrů v různých etapách a zemích)

Počátky vzniku LPDM

Děti měly přístup: lidová slovesnost, bible

Knihy drahé, nedostupné; knihtisk – 1445 1. tisk, Johann Gutenberg

Bible – od poč. 17. století každá rodina má doma; umělecké slovo: pasáže historické, poezie, podobenství – symbolický smysl textu, atd.

Dětství: provizorní stav, dítě má co nejrychleji dospět (dětská úmrtnost; zapojení do života dospělých – samostatné „dospělé“ úkoly; rané sňatky...)

Počátky LPDM – konec 17. století

Osvícenství: hnutí, Evropa 18. století; víra v lidský osvícený rozum; pravdu poznáváme rozumem a zkušeností (proti pověrám, kritický přístup ve vědě apod.), teoreticky uznává rovnost lidí, práva člověka...

Klasicismus: umělecký směr; inspirace antickou, třídí žánry na vysoké a nízké (epos, tragédie, óda x komedie, bajka, román) – řada uměleckých pravidel, která se musejí dodržovat

- Obrací pozornost ke vzdělání; vzniká int. LPDM, někt. žánry k ní přechází (pohádka, bajka)

Charles Perrault (šárl pero) – 1628-1703)

- Básník, prozaik, advokát
- 1697 – Příběhy a pohádky ze starých časů s ponaučením = Pohádky matky Husy
- Určeno jako PRVNÍ přímo dětem; povýšil okrajový žánr
- Pohádky folklorní – insp. zejména folklorem franc., severoevrop. (červená karkulka, Kocour v botách, Popelka aj.)
- Zdůraznění rozumu, důvtipu; závěr: veršované poučení
- Pojetí klasicistní, v duchu osvícenství

Baronka Marie-Catherine d'Aulnoy (olnoa) – 1650-1705

Založila lit. salon, prozaička, sbírala pohádky

Konec 17. století – 8 svazků pohádek, původně určené dospělým – vychází vstříc vkusu vysoké společnosti; v závěru veršované ponaučení (Bílá kočka, Modrý pták, Zlatovláska...)

Jeane-Marie Leprince de Beaumont (bómón) 1711-1780

Pohádka jako výchovný prostředek, vyústění děje a činy postav působí příkladně = nepřidává ponaučení v závěru

Asi 70 svazků díla

Kráska a zvíře

Pedagogický román – nový žánr, původně pro dospělé, rychle přešel do LPDM

Fénelon (fenlon) = Francois de Salignac de la Mothe (1651-1715)

- Vychovatel následníka trůnu na dvoře Ludvíka XIV.
- Příběhy Telemachovy – 1699; Telemachos, syn Odyssea, hledá otce po skončení Trojské války, putuje světem, zažívá dobrodružství, provází ho Mentor = ztělesnění rozumu a moudrosti
- Výchovné, mnoho politických úvah (válka je hanbou lidstva, kritizuje hýření dvora; lidé mají žít v souladu s přírodou, střídmě)
- Chyba = možnost ponaučení
- 24 knih = rozsáhlých kapitol

- Populární asi 200 let

Jean-Jacques Rousseau (ruso) 1712-1778

Filozof, politická a filozofická díla...

Emil aneb O výchově – 1762 – obrazy ze života od narození po sňatek; série rad pro učitele a vychovatele; jedinec má být vzdálen od civilizace, dobré vlastnosti rozvíjí výchova v souladu s přirozeností, přírodou, odmítá knihy

Anglické osvícenství

Jonathan Swift (1667-1745)

„Gulliverovy cesty“ – 1726, fiktivní cestopis, parodie na dobrodružné romány; sarkasmus

4 díly (1., 2. – Liliputé, obři – četba mládeže; 3., 4. díl – dobá satira, nedává se dětem)

Úpravy pro děti – zmírňují sarkasmus, odstraňují politické narážky, obhroublé pasáže...

Daniel Defoe 1660-1731

„Robinson Crusoe“ = Život a podivuhodná a překvapující dobrodružství Robinsona Crusoea, námořníka z Yorku – 1719

Fiktivní autobiografie, boj člověka s přírodou, sebou samým, hledání Boha

Určeno pro čtenáře střední vrstvy – typ vynalézavého, odvážného „podnikatele“ = jistý typ pedagogického románu

3 díly – známý jen 1.

Děti přijímají kvůli dobrodružnosti, zabydlování se na ostrově

Žánr robinsonád – ztroskotání, hrdina či skupina hrdinů mimo civilizaci, boj o přežití a vlastní prostor

Pátek aneb Lúno Pacifiku – Michel Tournier – 60. léta 20. století – nový výklad:
nechce se vrátit do civilizace

Mladší Robinson – Joachim Heinrich Campe (1746-1818)

Adaptace německého učitele; zkrácené a upravené, forma otázek a odpovědí; 1.
Robinson, kterého znali čeští čtenáři

Josef Věromír Pleva – adaptace z 50. let 20. stol.; zdůrazněn vztah k práci,
vypuštěny duchovní motivy, přidán happy end; vševědoucí vypravěč; naučné
pasáže

1920 – 1. český překlad Defoa